

ARAD

Magyarok száma: 15 396 fő (2011-es adat)

Területe 11.240 hektár; népessége 63.166 lélek.

1. Földrajzi fekvése. Arad a Maros folyó jobb partján, 111 m. tengerfeletti magasságban, sík vidéken fekszik.

2. Története. A mostani Arad helyén a legrégibb időben is állott volt egy kis falú, melyet a székely végőrök Arad nevű vezére 1029-ben alapított. Sokan azt hiszik, hogy Arad a régi Orod-vár helyén épült. Ez tévedés, mert az 1452-ben kelt okmányokban Aradról, mint templommal és önálló polgársággal bíró községről tételik említés. A régi Arad polgárai is sokat szenvedtek a törököknek hazánkban való pusztításakor. A törökök, kik már 1459-ben idáig portyáztak, 1551 szept. 18-án kardcsapás nélkül elfoglalták és 1554-ben új erődöt építettek, mely szandzsákság székhelye lett Gyula várának elfoglalásáig. Sok véres harc után csak 1685-ben foglalták vissza Mercy és Heister császári vezérek a várat, melyet Savoyai Jenő herceg tervei szerint Harruckern János vezetése mellett annyira megerősítettek (1698-1701), hogy Károlyi Sándor kuruc hadai 1707/8-ban hiába ostromolták. 1763-83 újjáépült. Arad 1699-től 1741-ig a marosi határőrség székhelye volt, de ennek eltörlése után a marosmenti kincstári uradalomba kebeleztetett mezővárosi ranggal (1746). A város azonban

1826-ban nagy áldozatokkal megváltotta magát a földesuraság alól és 1834 aug. 21-én sz.k. várossá emeltetett. Ezen időtől kezdve polgárai nagy buzgalmat fejtettek ki, hogy városukat az ország egyik előkelő városává és a magyarság biztos várává tegyék. A szabadságharcban Arad nagy szerepet játszott. A vár parancsnoka a meghódolni nem akaró várost bombáztatta, de a magyar sereg a várat körülzárta s két havi ostrom után megadásra kényszerítette. 1849 aug. 2-án a magyar kormány ide tette át székhelyét, de a világosi fegyverletétel után Damjanich aug. 17-én a várat az oroszoknak átadta. A vár ezután Haynau kezébe került, ki 1849 okt. 6-án itt a 13 magyar tábornokot kivégeztette. A az utolsó évtizedekben rohamosan fejlődött.

3. Hatóságok és hivatalok. A város és vármegyei törvényhatósági hivatalokon kívül itt van a Máv. üzletvezetőségnek, az arad-csanádi egyesült vasutak, az arad-csanádi egyesült vasutak, az arad-hegyaljai mótóros vasút, az arad-nagykikindai és az alföldi mótóros vasút igazgatóságainak székhelye. Továbbá az áll. jószágigazgatóság, a kir. pénzügyigazgatóság, a kir. adóhivatal, a m. kir. pénzügyőrség, a m. kir. fővámhivatal, a m. kir. sóhivatal, a kir. dohánybeváltó főfelügyelőség, a kir. államépítészeti, a kir. kulturmérnökség, a kir. tanfelügyelőség, az áll. szőlőtelep igazgatósága, a m. kir. áll. főerdőhivatal, a m. kir. posta-és távirda főnökségnek itt vannak a középpontjai. Van kir. törvényszéke, járásbírósa, kir. ügyészsége. Kereskedelmi és iparkamarai székhelye.

4. A lakosság foglalkozása főleg ipar és kereskedelem. A város kézmű-és gyáripára igen kifejlődött, több, mint 1800 iparos-mester műveli itt az iparnak különböző ágait. Az asztalos-, lakatos-, építészet-, címfestés-, bádogos-, kádár stb. ipar terén Arad iparosai nemcsak a hazai, hanem a művelt külföld iparosaival is sikerrel veszik fel a versenyt. Gyáripára is nagy és eredményekben gazdag. Találunk itt vagon-, légszesz, villam-, benoid-, papír-, keményítő-, élesztő-, jég- és fűrészgépeket, gőzmalmokat. Automobil- és textilgyára európai híré. Az ország legnagyobb szeszgyára Aradon van. A nagy és fejlett ipar élénk kereskedelmet is teremtett. Arad volt az első város hazánkban, mely az automobilt, mint általános közlekedési járóművet forgalomba hozta s ma 10 autóbusszal tartja fenn a helyi személyforgalmat. Forgalmának fontos eszköze a Maroson épített két új vashíd, mely 1910-ben adatott át a közhasználatnak; egyik Újaradot, a másik a várat köti össze Araddal.

5. A város határa. Nagykiterjedésű termékeny földű határa van, amelyen a polgárok modern irányú, szakavatott mezőgazdaságot és állattenyésztést folytatnak. Igen nevezetes foglalkozási ág a szőlőművelés is. Az aradi Hegyalja csaknem kizárólag aradi polgárok tulajdona.